Latvijas Vēstnesis
LATVIJAS REPUBLIKAS OFICIĀLAIS IZDEVUMS

Laidiens: 22.07.2020., Nr. 139
Oficiālās publikācijas Nr.: 2020/139.11

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvie noteikumi Nr. 87

Rīgā 2020. gada 14. jūlijā

(Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes
sēdes prot. Nr. 28 7. p.)

Normatīvie noteikumi par tehnisko rezervju aprēķināšanas pamatprincipiem

*Izdoti saskaņā ar Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma
40. panta sesto daļu un 101. panta otro daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. "Normatīvie noteikumi par tehnisko rezervju aprēķināšanas pamatprincipiem" (tālāk tekstā – noteikumi) nosaka tehnisko rezervju aprēķināšanā izmantoto datu kvalitātes nodrošināšanas, apdrošināšanas un pārapdrošināšanas saistību segmentēšanas un tehnisko rezervju aprēķina metodes izvēles minimālās prasības, kā arī apdrošināšanas un pārapdrošināšanas līguma robežu noteikšanas principus.

2. Noteikumi ir saistoši apdrošināšanas un pārapdrošināšanas sabiedrībām un ārvalstu apdrošinātāju filiālēm (tālāk tekstā – sabiedrība).

3. Noteikumos lietotie termini:

3.1. no pārapdrošināšanas līgumiem atgūstamās summas – no pārapdrošinātājiem atbilstoši noslēgtajiem cedētās pārapdrošināšanas un retrocesijas līgumiem atgūstamās summas un no īpašam nolūkam dibinātām sabiedrībām atgūstamās summas;

3.2. līgums – apdrošināšanas līgums vai pārapdrošināšanas līgums;

3.3. prēmija – apdrošināšanas prēmija vai pārapdrošināšanas prēmija;

3.4. atlīdzība – apdrošināšanas atlīdzība vai pārapdrošināšanas atlīdzība;

3.5. IBNR rezerve *(the provision for incurred but not reported claims)* – nesamaksāto atlīdzību prasību rezerve *(the provision for claims outstanding)*, kas attiecas uz gadījumiem, kuri ir notikuši, bet par kuriem vēl nav saņemts atlīdzības pieteikums;

3.6. RBNS rezerve *(the provision for reported claims outstanding)* – nesamaksāto atlīdzību prasību rezerve, kas attiecas uz gadījumiem, par kuriem ir saņemts atlīdzības pieteikums, bet nav izmaksāta atlīdzība vai tā nav izmaksāta pilnībā;

3.7. notikuma gads *(accident year)* – gads, kurā iestājies atlīdzības prasības pamatā esošais apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas gadījums;

3.8. samērīguma novērtējums *(proportionality assessment)* – Eiropas Komisijas 2014. gada 10. oktobra Deleģētās regulas (ES) 2015/35, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas jomā (Maksātspēja II), (tālāk tekstā – Regula Nr. 2015/35) 56. pantā minētais novērtējums, ko sabiedrība veic, lai novērtētu tehnisko rezervju aprēķina metožu samērīgumu, un kas cita starpā ietver apdrošināšanas un pārapdrošināšanas saistību pamatā esošo risku rakstura, apjoma un sarežģītības novērtējumu;

3.9. citu terminu lietojums atbilst Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma un Regulas Nr. 2015/35 terminu lietojumam.

II. Datu kvalitāte

Datu pilnīgums un atbilstība

4. Ievērojot Regulas Nr. 2015/35 19. pantā noteiktos datu pilnīguma nosacījumus, sabiedrība nodrošina, ka tehnisko rezervju aprēķinā izmantotie dati aptver pietiekami ilgu novērojumu laika periodu.

5. Lai aprēķinātu prēmiju rezervi nedzīvības apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas saistībām, sabiedrība nodrošina, ka ir pieejama pietiekama vēsturiskā informācija par atlīdzību izmaksām un to tendencēm pietiekami detalizētā līmenī.

6. Lai aprēķinātu nesamaksāto atlīdzību prasību rezervi, sabiedrība nodrošina, ka dati ir pieejami pietiekamā apmērā, lai varētu identificēt atlīdzību izmaksu attīstības modeļus, un dati ir pietiekami detalizēti, lai varētu analizēt šos modeļus viendabīgu riska grupu ietvaros.

7. Ievērojot Regulas Nr. 2015/35 19. pantā noteiktos datu atbilstīguma nosacījumus, sabiedrība nodrošina, ka dati, kas attiecas uz dažādiem laika periodiem, tiek izmantoti konsekventi.

8. Sabiedrība nepieciešamības gadījumā veic vēsturisko datu korekciju, lai palielinātu datu ticamību vai uzlabotu to kvalitāti ticamāku tehnisko rezervju aplēšu noteikšanai, kā arī lai nodrošinātu datu atbilstīgumu vērtējamajam apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas saistību portfelim un risku attīstības prognozēm nākotnē.

Datu kvalitātes validācija un pārskatīšana

9. Lai nodrošinātu atbilstību šo noteikumu 4.–8. punktā noteiktajām prasībām un atklātu būtiskas nepilnības, sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros novērtē datu precizitāti un pilnīgumu, veicot pietiekami plašas pārbaudes.

10. Sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros veic datu precizitātes un pilnīguma novērtējumu pietiekami detalizētā līmenī.

11. Sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros ņem vērā trešās personas veiktas ārējās pārbaudes vai analīzes, kurā pārbaudīta tehnisko rezervju aprēķinos izmantoto datu kvalitāte, rezultātus.

12. Izvēloties tehnisko rezervju novērtēšanai piemērojamo metodi, sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros ņem vērā secinājumus, kas iegūti, pārbaudot datu kvalitāti.

13. Sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros analizē, vai dati ir atbilstoši tehnisko rezervju novērtēšanā izmantoto metožu pieņēmumiem. Ja dati ir neatbilstoši, sabiedrība izvēlas alternatīvu metodi.

14. Novērtējot datu pilnīgumu, sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros novērtē, vai pieejamo datu novērojumu skaits un detalizācijas pakāpe ir pietiekama un atbilstoša piemērojamajai metodei.

15. Sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros datu validēšanā ņem vērā datu avotu un to izmantošanas mērķi.

16. Sabiedrība nodrošina, ka eksperta atzinuma izmantošana, novērtējot tehnisko rezervju aprēķinā izmantojamos precīzos, atbilstošos un pilnīgos datus, neaizstāj atbilstošu datu vākšanu, apstrādi un analīzi, bet nepieciešamības gadījumā to papildina.

17. Koordinējot tehnisko rezervju aprēķināšanu, sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros koordinē arī tehnisko rezervju novērtēšanā izmantojamo datu novērtēšanu un validāciju, veicot vismaz šādus pasākumus:

17.1. nosaka tehnisko rezervju novērtēšanā izmantojamo datu izvēli, ievērojot Regulas Nr. 2015/35 19. pantā noteiktos datu precizitātes, atbilstības un pilnīguma nosacījumus, kas ir atbilstoši tehnisko rezervju aprēķināšanas metodei;

17.2. ziņo par ieteikumiem attiecībā uz uzlabojumu veikšanu iekšējās procedūrās, kas ir būtiski, lai uzlabotu atbilstību šo noteikumu 17.1. punkta nosacījumiem;

17.3. identificē gadījumus, kad ir nepieciešami papildu ārējie dati;

17.4. veic ārējo datu kvalitātes novērtējumu, kāds ir veikts iekšējiem datiem, nosakot, vai ārējie dati ir nepieciešami un kad tie izmantojami, lai uzlabotu iekšējo datu kvalitāti, kā arī nosakot piemērojamo pieejamo datu uzlabojumu nepieciešamību un veidu;

17.5. novērtē pieejamo datu korekciju piemērošanas nepieciešamību, lai uzlabotu aplēšu, kas iegūtas ar aktuārām un statistiskām tehnisko rezervju aprēķināšanas metodēm, pamatojoties uz šiem pieejamajiem datiem, atbilstību un ticamību;

17.6. dokumentē novērtēšanas un validācijas procesā iegūto informāciju, kas var būt būtiska citos tehnisko rezervju aprēķināšanas posmos un kas ir saistīta ar esošo risku izpratni un pieejamo datu kvalitāti un ierobežojumiem.

Datu ierobežojumi *(limitations of data)*

18. Sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros novērtē datu precizitāti, pilnīgumu un atbilstību, lai noteiktu jebkādus datu ierobežojumus, kas jādokumentē atbilstoši Regulas Nr. 2015/35 20. panta prasībām. Ja tiek konstatēti būtiski datu ierobežojumi, nosaka arī šo ierobežojumu cēloņus.

19. Lai noteiktu un novērtētu jebkādu iespējamo datu nepietiekamības vai nepilnību ietekmi, kas var radīt neatbilstību datu kvalitātes prasībām, sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros ņem vērā visu būtisko pieejamo dokumentāciju, kas saistīta ar tehnisko rezervju novērtēšanai izmantoto datu vākšanas, glabāšanas un validācijas iekšējiem procesiem un procedūrām, un nepieciešamības gadījumā iegūst sīkāku informāciju, sazinoties ar minētajos procesos iesaistīto personālu.

20. Lai noteiktu, vai pieejamie dati ir izmantojami paredzētajam mērķim vai ir jāmeklē alternatīvi dati, sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros nodrošina konstatēto tehnisko rezervju aprēķinā izmantojamo pieejamo datu nepietiekamības vai nepilnību ietekmes novērtēšanu.

21. Ja tiek konstatētas datu nepilnības, sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros novērtē, vai datu kvalitāti, ņemot vērā to izmantošanas mērķi, iespējams uzlabot, datus koriģējot vai papildinot.

22. Sabiedrība veic atbilstošus pasākumus datu ierobežojumu, kas rodas sabiedrībai un trešajai pusei apmainoties ar informāciju, novēršanai.

23. Izmantojot ārējos datus, sabiedrība nodrošina, ka dati ir atbilstoši šajos noteikumos noteiktajām datu kvalitātes prasībām.

24. Sabiedrība novērtē, vai ir iespējams datus koriģēt, lai novērstu nepilnības, kuras ietekmē datu kvalitāti, un kādas korekcijas jāveic.

25. Sabiedrība nodrošina, ka datu korekcijas piemēro tādā apmērā, kādā nepieciešams, lai uzlabotu datu atbilstību datu kvalitātes prasībām, un tās neierobežo datos atspoguļoto risku tendenču un citu raksturīgu pazīmju konstatēšanu.

26. Sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros sniedz ieteikumus vadībai par procedūrām, kuras jāveic, lai palielinātu pieejamo datu kvalitāti un kvantitāti, kā arī nosaka būtisko datu ierobežojumu cēloņus un piedāvā iespējamos risinājumus, ņemot vērā to efektivitāti un īstenošanai nepieciešamo laiku.

27. Lai nodrošinātu atbilstošu tehnisko rezervju aprēķinu, sabiedrība izmanto eksperta atzinumu datu ierobežojumu novēršanai, ja pastāv tādi būtiski datu ierobežojumi, kuru novēršana ir nesamērīgi sarežģīta. Tehnisko rezervju aprēķins nedrīkst pasliktināties neprecīzu vai nepilnīgu datu izmantošanas dēļ.

28. Atbilstoši Regulas Nr. 2015/35 20. panta prasībām sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros dokumentē datu ierobežojumus, ietverot vismaz šādu informāciju:

28.1. konstatēto datu nepietiekamības vai nepilnību aprakstu, norādot informāciju par to cēloņiem un atsauces uz citiem dokumentiem, kuros tie ir identificēti;

28.2. skaidrojumu par datu nepietiekamības vai nepilnību ietekmi uz tehnisko rezervju aprēķinu, ņemot vērā to būtiskumu un ietekmi uz procesu;

28.3. aktuārās funkcijas ietvaros veikto darbību datu nepietiekamības vai nepilnību atklāšanā aprakstu;

28.4. aprakstu, kā datu ierobežojumus var novērst īstermiņā, un ieteikumus datu kvalitātes uzlabošanai.

Tirgus dati

29. Novērtējot saistības, kas ir tieši atkarīgas no darbībām finanšu tirgos, vai gadījumos, kad tehnisko rezervju aprēķinos ir nepieciešami ārējie dati, sabiedrība pierāda, ka paredzētajam mērķim ārējie dati ir piemērotāki par iekšējiem datiem. Sabiedrība nodrošina, ka ārējie dati, kas iegūti no trešajām personām vai tirgus, papildina pieejamos iekšējos datus.

30. Neatkarīgi no saistību atkarības no tirgus apstākļiem vai pieejamo iekšējo datu kvalitātes līmeņa sabiedrība vajadzības gadījumā ņem vērā attiecīgos ārējos atskaites datus (*external benchmarks*). Ārējie dati tiek iekļauti analīzē, kas veikta, novērtējot vispārējo atbilstību datu kvalitātes prasībām.

31. Novērtējot ārējo datu precizitāti, atbilstību un pilnīgumu, sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros savā analīzē ņem vērā informācijas avotu ticamību un informācijas vākšanas un publicēšanas konsekvenci un stabilitāti laika gaitā.

32. Sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros ņem vērā visus pieņēmumus un datu iegūšanā lietotās metodes, tostarp izejas datiem piemērotās korekcijas un vienkāršojumus. Sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros ņem vērā jebkuras

izmaiņas, kas laika gaitā ir piemērotas ārējiem datiem, gan ja šīs izmaiņas attiecas uz pieņēmumiem vai saistītajām metodēm, gan kādām citām procedūrām attiecībā uz ārējo datu vākšanu.

33. Sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros, analizējot tehnisko rezervju veidošanu, nosaka pieejamo datu kvalitāti, ņemot vērā salīdzināmos nozares vai tirgus datus atbilstoši Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 100. panta otrās daļas prasībām. Sabiedrība aktuārās funkcijas ietvaros identificē un analizē jebkuras būtiskas novirzes. Veicot šo analīzi, var ņemt vērā vērtējamās homogēnās riska grupas specifiku.

III. Segmentācija un nodalīšana

Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas saistību segmentācija un nodalīšana

34. Sabiedrība no veselības un citiem nedzīvības apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas līgumiem izrietošās apdrošināšanas un pārapdrošināšanas saistības segmentē pa dzīvības apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas darījumiem, ja šādas saistības ir pakļautas biometriskajiem riskiem (piemēram, mirstība, ilgdzīvošana, invaliditāte vai saslimstība) un ja minētos riskus raksturojošie mainīgie lielumi tiek ņemti vērā šādu saistību novērtēšanā.

35. Sabiedrība nedzīvības apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas saistības, kas sākotnēji tika segmentētas pie nedzīvības apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas darījumiem un apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas gadījuma iestāšanās rezultātā pārveidojas par dzīvības apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas saistībām, novērtē, piemērojot dzīvības apdrošināšanas tehniskos principus un ņemot vērā biometriskos riskus raksturojošos mainīgos lielumus, un iedala attiecīgajā dzīvības apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas darījumu veidā, tiklīdz ir iegūta pietiekama informācija saistību novērtēšanai, izmantojot dzīvības apdrošināšanas tehniskos principus.

36. Ja līgums ietver dažādu darījumu veidu riskus un tikai viens no līgumā ietvertajiem riskiem ir būtisks, līguma saistības nenodala. Šajā gadījumā līguma saistības segmentē atbilstoši būtiskākajam riska faktoram.

37. Sabiedrība analizē, vai apdrošināšanas un pārapdrošināšanas saistību segmentācija pietiekami detalizēti atspoguļo risku raksturu. Segmentēšanā ņem vērā apdrošinājuma ņēmēja tiesības uz līdzdalību peļņā, līgumos paredzētās iespējas un finanšu garantijas, kā arī būtiskos riska faktorus.

Viendabīgas riska grupas noteikšana un atbilstības novērtēšana

38. Sabiedrība aprēķina tehniskās rezerves, pieņēmumu iegūšanai izmantojot viendabīgas riska grupas.

39. Viendabīgu riska grupu veido līgumi ar līdzīgiem riska raksturlielumiem. Veidojot viendabīgu riska grupu, sabiedrība ievēro samērīgumu starp pieejamo datu ticamību, kas ļauj veikt atbilstošu statistisko analīzi, un riska raksturlielumu viendabīgumu grupas ietvaros. Sabiedrība nosaka viendabīgas riska grupas tā, lai tās laika gaitā būtu pietiekami stabilas.

40. Ja nepieciešams, sabiedrība risku noteikšanai ņem vērā arī:

40.1. risku parakstīšanas politiku;

40.2. atlīdzību noregulēšanas procesu;

40.3. apdrošinājuma ņēmēju riska profilu;

40.4. apdrošināšanas nosacījumus, t.sk. garantijas;

40.5. turpmākos pārvaldības pasākumus *(future management actions)*.